

Կը հետազօտէ շատ մը բառեր, օր.՝ սիրտ, վնաս, հանգէս, պատուհաս, աղետ, ծան, վարալ, գաստ, պարզեմ, բարձ, յագեմ, ապահարան, բոլոր, բուրաստան, մարտի, նախաբար, վարդ, սաղար (սպասար), պահ (պարհ), պահար, պահպան, մեհեան, շնորհ, բարապան, դահիճ, հեռուակ, հաւասար, միշտ, կարմիր, հրապարակ, արեւելք, խրատախ, խոյր, դեսպան, դեսպակ, լսպետ, ժանայ, սեպուհ, պետ, դերձակ, գծիկ, դահ, պարտեղ եւն, Բայց ոչ թէ նոր համեմատութիւններ կու տայ մեզի Մէյլէ, այլ համեմատութիւններն աւելի գիտական հիման մը վրայ կը շինայ գնել՝ օգտուելով նոյն վերջիշեալ գաւառականներու վրայ եղած հրատարակութիւններէն: Կարելոր չենք համարիր այս կարծեաց նոր երանակաւորութիւնները բառական յառաջ բերելու, բայց կը յանձնենք այս արտասովորութիւններ կարգաւ:

Երկու խորհրդածութիւններուի մեզի այս համառօտ տեղեկատուութեան մէջ, նախ. Պրոֆ. Մէյլէի խորին հմտութիւնն հայերէնի, որ չի հաստատար երբեք նոյն իսկ կարծիք մը առանց շոշափելի ապացոյցներու, օր. Տարիներ յառաջ Revue critique մէջ է. Լ. (22) հրատարակէ բառին վրայ խօսած ատեն ըսած էր. „L'original de հրապարակ est inconnu“. Իսկ այսօր այս երկարութեան մէջ եղած նորանոր գիտերէն ետքն ալ, որով յայտնի կ'ըլլայ այլ եւս հրատարակէ նախկին ձեւը *frapšak* չի համարձակիր գեռ վճռական խօսելու:

Երկրորդ. Ֆր. Միլլէր որ գրեթէ շատ մը հայերէնագէտներէ աւելի քրօնք թափած է հայերէնի վրայ՝ այս հետազօտութիւններով կը բարձրանայ իւր անկեալ վիճակէն, ուր խորատուգում էր՝ զհայերէնն իրանեան լեզու համարելով, եւ այս ուղղութեամբ հետազօտելով հայերէն բառերը: Գրութիւնը սխալ էր, բայց համեմատութիւններէն շատերը՝ ճիշտ: Համեմատէ խոյր, պարզել, պահի, պետ, սեպուհ եւն եւն եւն, թեպէտ այս վերջին բառին երկրորդ անգամը՝ իբր *putra* (*puthra*) Մարտի հետ (տ. 24 1892, էջ 164. տես անհիշելի ըլլալը՝ Անդ, էջ 355 եւ Լուսնայ 1896, էջ 294) Կ'ընդունի եւ Meillet (տ. էջ 248), Ֆր. Միլլէր արդէն այս պահաւ բառին մէջ գոյութիւնն ցոյց տուած էր տարրեր յառաջ: Հակադասկ այսչափ գրութիւններու կը թայ գեռ «եղ» բառն՝ ըստ մեզ, մեկնութեան շատ կարօտ: Աւելի հաւանական ըլլալ կը թուի (ըստ Մարտի)

կուարտի) վրայ. «եղ»-ը բառին հետ համեմատութիւնը: Տարակոյտ չկայ որ հայերէն բառերու կեանքին վրայ լոյս կը սպասուի միայն պահաւերէնի խորին հետազօտութիւններէն, բայց ուսումնասիրուած K. Müller-ի, Andreas-ի, Salemann-ի պէս հմտագետներ, եւ մերձեցում հայերէնի Meillet-ներէ . . .

2. Գ. Միլլէրի զեմն

ՆՈՐԱՆՈՒ ԶԵՄ. ՅԵՐԱՍԱԼԱՅԻՄԻՆԻՅԱՆ — Կոստանտնուպոլս, Բ. Տպագր. Տիգրիս. Նիկիտ. տպ. Ն. Աղա-նեանի. Պոլս. 1911:

1894 ին Մեծ. հեղինակին կողմանէ իբրեւ «ճեմարանական դիտարացիա», հրատարակուած «Խաչատուր Աբովեանի», Բ. տպագրութիւնն է առաջիկայ գրութիւնս: Տպագրութիւնը անփոփոխ է. սակայն այս՝ գրքին համար մեծ թերութիւն մը չէ. «Խաչատուր Աբովեանը» այն գրութիւններէն է, որոնց մասին «Հնացած են» լռել կարենալու համար՝ 15—20 տարիներու շրջան մը չի բաւեր, վասն զի՝ ռուսահայ անմահ բանաստեղծին անձնաւորութիւնն իւր ամբողջ նշանակութեամբը դուրս ցայտեցնելու դիտմամբ հոս մեզի խօսողները ոչ այնչափ հեղինակին եւ կամ զինքը կանխող կենսագիրներուն անհատական հայեացքներն են, որչափ վաւերագիրները, յիշատակարանները եւ — ինքնին իսկ Աբովեանը իւր գրութիւններով եւ նամակներով: Յատկութիւն մը, որ սուսգիւ պատմի կը բերէ հեղինակին:

Պիտի բաղձայինք, որ հայ ընթերցասիրաց մտագրութենէն չվերպէր Աբովեանի այս գեղեցիկ կենսագրութիւնը:

3. Ա. ՄԱՍՏՈՅԵԱՆ

ՄԱՍՆԵԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՄԱՍՆԵԱԳԻՏԱԿԱՆ ՏՆՆԵԱԳԻՏԱԿԱՆ

(Ըրդարականութիւն)

4. Եկեղեցական-պատմական վարդապետական

François Tournébiez: L'Église arménienne. A propos de deux ouvrages récents. Ի Թերթիս՝ Études, t. 129. (1911), p. 795—813, t. 130 (1912), p. 68—78. — Արթուր. Archidiacon Dvling: The Armenian Church, London 1910, եւ Malachia Ormanian: